

Maja Drolec: Spomini na šolske dni

Moj rojstni kraj so Preserje, tedaj v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, je bila to mala vasica s pretežno kmečkim prebivalstvom. Sosednja vas so Radomlje, kjer je bila in je še vedno pošta. Naselje je bilo prvič omenjeno leta 1353. Ime nekateri pripisujejo mlinom v vasi (rado-melje). Glede na zgodnje omenjanje, ko mlinov še ni bilo, je bolj verjetno, da ime kraja izhaja iz slovanskega imena Rado(m).

Radomlje so eno izmed živahnih bivalnih, obrtnih ter trgovsko-poslovnih naselij na ravnini med Domžalami in Kamnikom. Nekatera naselja se stikajo, a se natančno ve, kje se eno konča in začne drugo. Preserje se začnejo na desnem bregu Bistrice, takoj za mostom; na jugu pa se Radomlje stikajo s Škrjančevim. Radomlje si osnovno šolo delijo s Preserjami (Osnovna šola Preserje pri Radomljah). Šola je na desnem bregu Bistrice, torej v Preserjah.

Radomlje so bile nekoč znane po opekarni in mlevski obrti. Še vedno obratuje eden redkih manjših mlinov v Sloveniji (Kraljev mlin na Mlinščici). Blizu Radomelj, 1,3 km severno, je Arboretum Volčji Potok, v katerega zahaja veliko ljudi.

Doma smo imeli avtoličarsko delavnico in zato mi ni bilo lahko. Sošolci in sošolke so bili iz kmečkih družin, zato so me gledali »postrani«, saj niso vedeli, da meni in mojima bratoma ter sestri pomeni delavnica delo, delo in delo. Naša mladost, še celo otroštvo, je bilo tesno povezano z delom in jaz kot deklica sem od svojega enajstega leta naprej znala postoriti stvari v delavnici kot vsak drugi vajenec. Imela pa sem prednost pred leto dni starejšim bratom, ki se »ni hotel učiti« in je bil namenjen za naslednika v delavnici, »vajeniško šolo bo pa že naredil«, saj sem se lahko posvečala učenju in šoli, kajti to so bile sanje moje mame, da postanem učiteljica.

Torej, začelo se je v šoli. Tedaj je bila to Osnovna šola Radomeljske čete, na novo zgrajena, v letih 1964/65 ali nekaj podobnega. Nizka, dolga zgradba, rdeča fasada, ki se je iz spodnjih prostorov dvignila samo še za eno nadstropje. Vhod so krasile dolge, položne stopnice, pred vhodom pa park s kolesarnico in peščeno dvorišče. Še mnogo let kasneje, ko sem si želela, da bi tu učila slovenščino, sem vstopala plaho, s spoštovanjem, z mislijo, da nisem sposobna in si ne zaslužim prevzeti vloge učitelja, saj sem tu spoznavala prve učenosti, včasih krivice, predvsem pa tiste trenutke otroštva in pubertete, ko sam ne veš, da se motiš, da motiš druge, da si preveč razposajen....kar malo divji, kot »neukročen teliček.«

Nisem bila tista »roza punčka«, ki sedijo v prvi vrsti, dvigajo roko in so tiho kot miške, čeprav sem bila odličnjakinja, a samo do petega razreda, potem se stvari niso več izšle, ker sta bili matematika, pa kasneje fizika, zame trn v peti. Tudi k pevskemu zboru nisem hodila, kar so počele pridne punčke, ker sem bila v tem času v glasbeni šoli, na proslavah, ki jih tedaj - v socializmu - ni bilo malo, sva z bratom potem nastopala s kitaro in harmoniko. Ja, tudi glasbena šola je bila kar v tej stavbi. Midva nisva rada hodila v glasbeno, to je bila očetova želja in zahteva: »V glasbeno ali v delavnico!« Jasno, da sva izbrala glasbeno, saj sva tja pešačila trikrat na teden, dober kilometer tja in potem še nazaj. Na poti so se dogajale skrivnosti »enajste šole« in to je predstavljalo lepšo plat najinega otroštva. Že v drugem razredu sem z rdečim pisalom prečrtala minus pred oceno in nastal je plus, le v drugačnem barvnem odtenku, kar je pomenilo plus štiri pri nalogi, verjetno za slovenščino. Ambicije moje matere so bile visoke, naj vsaj jaz doštudiram, če že njej ni uspelo končati učiteljišča, in bala sem se vseh nižjih ocen od petice. Potem, ko je moj popravek ocene opazila učiteljica, ki je v meni zbudila slabo vest, sem se morala zagovarjati še doma. Ne spominjam se, kako sem bila kaznovana, a kazen je sledila. V petem razredu je pred menoj sedela učenka, ki je ponavljala razred za razredom. Ne vem, a mislim, da je imela že petnajst let in hvalila se je, da se ponoči dobiva z moškimi, ki jo v jutranjih urah vozijo domov. Jaz, nebodigatreba, sploh nisem vedela, kaj to pomeni, a ko je šla moja mati na govorilne ure, je na cesti z

velikimi črkami pisalo: »Milena je kurba:« Le od kod mi ta beseda, ne vem. Takrat je doma »zapel očetov pas.«

Bila sem bolj fantovska, lepše sem se počutila v družbi sošolcev, s katerimi sem hodila skupaj iz šole. Ubirali smo bližnjice, se lovili, pogovarjali in se smejali. Nekoč me je pričakal brat moje sošolke, ki sem jo okepala s snegom, in »zagovor« je bil kar resen. Potem sledi čas odraščanja, prve zaljubljenosti. Še vedno imam cmok v grlu, če srečam sošolca, ki je sedel v klopi pred mano, mi reševal naloge iz fizike, tudi matematične, in potem pričakoval, da mu bom zvesta za celo življenje. Ampak ne, jaz sem bila živahna in so me mikali kakšno leto starejši fantje, sploh, če je bil v razredu kakšen ponavljalec, sem se usedla za njim in ga zbadala s šestilom. Nekaj časa se je delal, kot da ni nič, potem mi je pa začel vračati. Med odmori so sledili pogledi, misel na zaljubljenost, tedaj, v tistih časih, še ni bilo v navadi, da bi dekleta in fantje hodili drug z drugim in počeli stvari kot danes, ko marsikatero deklo izgubi nedolžnost že pri dvanajstih letih. Ne, tedaj so bili pogledi, besede in to so najlepši spomini iz mladosti, ko so misli in predstave slajše od resnice in dejanj.

Imela sem sošolko, v šestem razredu, s katero sva si izmenjali skrivnosti prve menstruacije, prvih »ljubeznik«. Nekoč sva sredi razreda uprizorili boks, tako da sva nastopali v ringu, ostali del razreda pa je navijal.

Vse to sem počela, da sem bila v središču pozornosti, in včasih sem jih potem »dobila« od učiteljic po nedolžnem. Nekoč je neka učiteljica iskala krivca rahlega nereda in šepetanja med njeno razlago, zapičila se je ravno vame in rekla: »Če ne boš tiho, te bom prijela za tvoj čop in te krepko stresla!« Na vrhu glave sem imela namreč lase spete v čop. Take napake si sama potem, ko sem bila učiteljica, nisem nikoli privoščila, ker nisem pozabila, kako boli krivica. Krivico sem doživela tudi v glasbeni šoli pri teoriji, ko sva bila z bratom res malo počasnejša, še nezrela, mlada in snovi nisva vedno sledila. Znana slovenska pianistka nama je rekla: »Me prav zanima, če je tudi vajina mama tako lena in zanikrna, kot sta vidva!« Tudi taki pedagogi so naju učili, in tedaj ni bilo misliti na to, da bi se starši pritoževali nad nepedagoškim pristopom ali celo grozili z odvetnikom, otroku se ni nikoli godila krivica!

Najlepši pa je bil končni izlet, na koncu osmega razreda. Bili smo najboljši razred na šoli in potrudili smo se, da smo našli sponzorje v tovarnah naših krajev, in tako smo lahko odšli na zaključni izlet. Za dva dni smo z vlakom odpotovali na morje. Še danes se vidim v zgornjem delu kupeja, kjer je prostor za prtljago, a moj čop je vihral pod stropom vlaka, od koder sva se s sošolko smejali, fantje pa so naju občudovali in nama metali bonbone. Bila sem priljubljena, tu je prišla do izraza moja drugačnost; oblečena sem bila v komplet iz jeansa; kavbojke in jakno, kar je bilo za tiste čase huda redkost, in rdeč pas iz semiša. Bila sem razposajena, vesela, v pričakovanju življenja. Nič hujšega nisem ušpičila, le srečna sem bila in tista dva dni v Crikvenici mi ostajata v spominu, in vedno, ko potujem mimo, se spomnim, kako mi je bilo lepo, kako sem bila mlada in razposajena.

Po osmih letih smo se razšli na vse strani. Sama sem odšla v srednjo šolo v Ljubljano, večina sošolk in nekateri sošolci pa v srednjo ekonomsko šolo v Domžale, ki so jo odprli tistega 1973. leta. Še živi spomin na veliko ljubezen dr. Živaga in Lare, filma, ki sem ga gledala v radomeljskem kinu skupaj s sošolko v šestem razredu, na Kekca, ki sem ga videla nekaj let prej še z bratom in mamom, na učiteljico slovenščine, ki nam je odkrivala življenje in nove svetove v knjigah, na Franceta Bevka, ki nas je obiskal v mojem drugem razredu in se mi podpisal v svojo knjigo Mali upornik, jaz pa sem bila presrečna in ponosna, spomin na ples na valeti v modri oblekici z ovalnim krilcem, na sošolke in sošolce, ki so že dedki in babice, na učitelje, od katerih nekaterih ni več, na drobne pozornosti, ki v življenju sestavljajo mavrični mozaik.